

jaargang 38

nr. 4

december 2024

SPINSELS

Verenigingsblad IVN Hellendoorn-Nijverdal

COLOFON

Spinsels verschijnt vier keer per jaar: **maart, juni, september en december**
De inleverdata voor kopij zijn: 10 februari, 10 mei, 10 augustus en 10 november.

Redactie Spinsels:

Willem Zuethoff
Dini Zuethoff

Redactieadres:

De Marsjes 33,
7447 BZ Hellendoorn.
tel. 0548-654909
email: dzuethoff@hotmail.com

Coördinatie bezorging:

Eric van Leeuwen,
email: evanleeuwen58@gmail.com
tel. 0548-618994

Ledenadministratie :

Steffie Vlugter: email: secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com tel. 0615476543
Het lidmaatschap van IVN Hellendoorn – Nijverdal bedraagt per jaar: € 22,50 per persoon. Een huisgenootlidmaatschap kost € 10,- extra.
Donateurs betalen € 12,50 (minimaal). Rabobank: NL12 RABO 0120907526

BESTUUR:

Voorzitter: Jan Kempers

Jan van Galenlaan 6, 7441 JD Nijverdal
Email: jan@kempersduurzaam.nl

Secretaris: Steffie Vlugter

Kathuizenweg 7 A, 7447 PC Hellendoorn
email: secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com
06-15476543

Penningmeester: Jan Koster

Ereprijs 7, 7443 JH Nijverdal
06-30040339 Email: jk60@pm.me

Leden: vacant

Foto's voor- en achterpagina: IVN fotogroep: Sandra de Jong.

VERANDERENDE TIJDEN

De wereld verandert in een tempo dat steeds hoger lijkt te liggen. In de afgelopen 38 jaar was er een rots in de branding die zich daar niets van aantrok en niet leek te wijken: Spinsels, het prachtige visitekaartje van onze vereniging. Maar ook dat lijkt er niet meer aan te ontkomen.

Eerder dit jaar hebben wij hierover al een bericht verspreid en een oproep aan alle leden gedaan om zich bij het bestuur te melden. Er zijn reacties geweest, waarvoor dank, maar het is bij lange na niet voldoende om op de huidige manier door te kunnen gaan.

Dat betekent nogal wat. Het zou zomaar kunnen zijn, zeggen wij met de weemoed die past bij dit seizoen, dat deze Spinsels de laatste is in deze vorm. Het is nog niet helemaal zeker, maar wat wel zeker is dat is dat heel wat mensen die zich al die tijd hebben ingezet om het blad te maken en te verspreiden ermee zullen stoppen. Namen noemen wij niet, om te voorkomen dat wij iemand per abuis over het hoofd zien, maar dit is wel het moment om allen die hieraan hebben bijgedragen heel hartelijk te danken voor hun inzet! Zonder jullie was het nooit gelukt om dit mooie blad te maken en te verspreiden en dat gedurende 38 jaar. Heel veel dank voor alle tijd en moeite die jullie erin hebben gestopt!

In ieder geval zal 2025 wat dit betreft een overgangsjaar zijn waarin wij moeten nadenken over de toekomst. Een vereniging kan naar onze mening niet bestaan zonder enige vorm van communicatie en publiciteit. Hoe dan? Dat weten wij niet. Ideeën zijn er wel, allerlei vormen en varianten zijn mogelijk. Het is wel duidelijk dat wij hierover op korte termijn geen knopen kunnen doorhakken. Het bedenken en uitwerken van een toekomstbestendige vorm van communicatie vraagt om zorgvuldigheid en draagvlak. Een eerste aanzet is er, maar we zijn er nog lang niet. Hopelijk kunnen wij op de komende Algemene Ledenvergadering enkele alternatieven met jullie delen.

Om die toekomst vorm te geven hebben we jullie nodig. Wil je hierover meedenken, denk je er op wat voor manier een bijdrage aan te kunnen leveren, laat het ons weten. Wij zien uit naar jullie reacties!

Mede namens de andere bestuursleden
Jan Koster

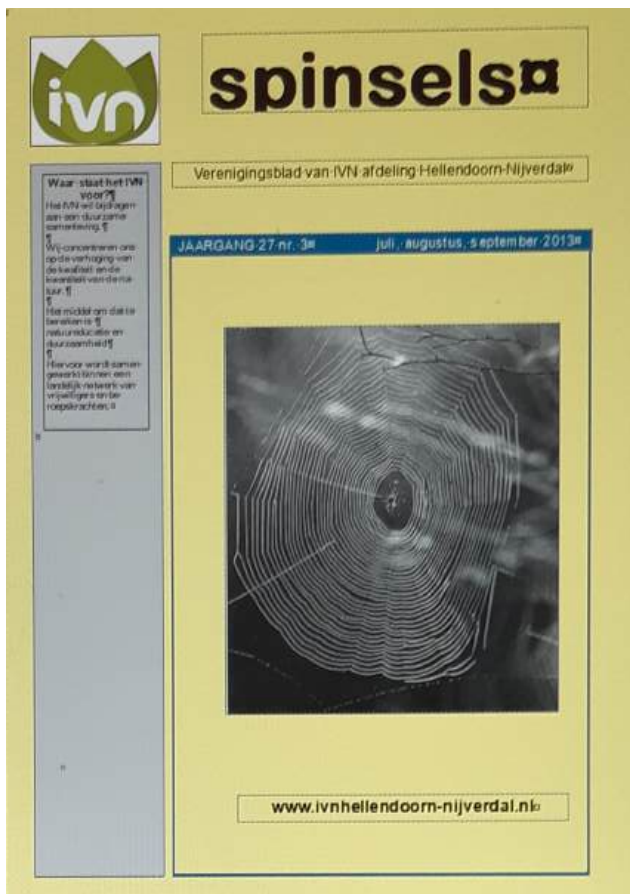
ONZE LAATSTE SPINSELS

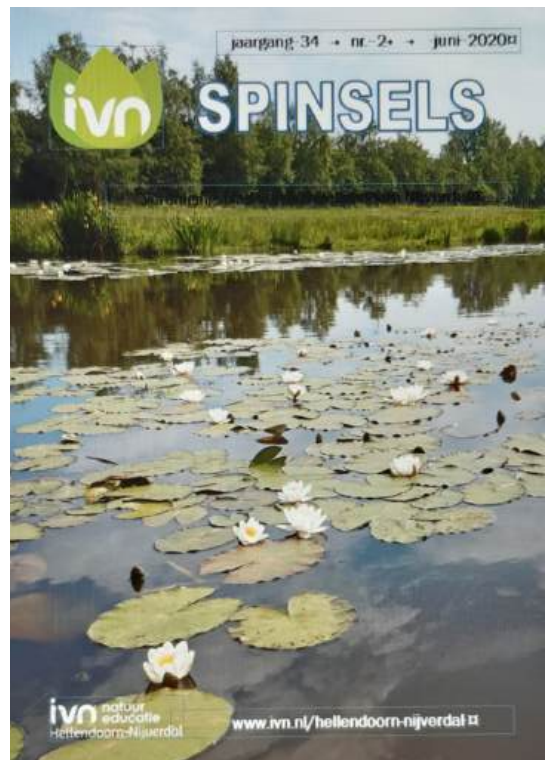
In juli 2013 verscheen de Spinsels voor het eerst door mij opgemaakt. Corry Fosberry, de toenmalige secretaris van het IVN, ging verhuizen. Naast haar secretariatsactiviteiten stelde zij ook de Spinsels samen. Mijn man Willem Zuethoff zat destijds in het bestuur van het IVN en was ook redactielid. Ik hoorde van hem van het vertrek van Corry en bood aan deze klus van haar over te nemen. Ik had al de nodige ervaring met het samenstellen van een informatieblad, dat ik al jaren voor Stichting Welzijn Ouderen (later De Welle) maakte, het blad Even Buurten.

Ik ben bij Corry geweest en zij legde mij uit hoe zij te werk ging. Ik heb geprobeerd om op dezelfde manier met de Spinsels verder te gaan. Dat was toen een blad op A4-formaat, gedrukt in zwart/wit met binnenin een katern (4 blz) in kleur. Na verloop van tijd ontstond het idee om de Spinsels in een wat moderner jasje te steken. In overleg met het toenmalige bestuur kreeg ik toestemming om het blad op een ander formaat en geheel in kleur te gaan maken. De eerste uitgave in de nieuwe uitvoering verscheen in juni 2016. Omdat ik zoveel mooie foto's binnen kreeg van de fotowerkgroep van onze vereniging ben ik daar wat mee gaan doen. Sinds juni 2020 wordt de Spinsels stevast uitgegeven met op de cover over de hele pagina een foto van een van de leden van de fotowerkgroep.

Daarnaast verzamelde ik ook alle jaarverslagen van de diverse werkgroepen en bundelde deze tot één jaarverslag voor het bestuur en de gemeente Hellendoorn. In de eerste jaren werd deze op papier uitgebracht, de laatste jaren alleen nog digitaal. Dit jaarverslag wordt ook op de IVN-site geplaatst.

De afgelopen jaren heb ik met veel plezier de vele bijdragen van onze leden een zo goed mogelijk plekje in het blad proberen te geven. Ik dank dan ook alle scribenten die al die jaren zo trouw verslag deden van hun activiteiten en natuurlijke ontdekkingen. Ook de fotowerkgroep wil ik graag bedanken voor telkens weer het aanleveren van de meest prachtige foto's! Zonder hun inzet had ik nooit zulke mooie Spinsels kunnen maken.

In de beginjaren was behalve Willem ook Marri Bruins lid van de redactie. Het lukte niet om voor haar een vervanger te vinden. Sindsdien vormen alleen Willem en ik de redactie. Willem kende, vooral in de beginjaren, de IVN'ers en de verschillende werkgroepen beter dan ik. Hij vertegenwoordigde daarom de redactie in de coördinatorenvergaderingen.

De tijden veranderen. Deze Spinsels is waarschijnlijk de laatste uitgave op papier. In ieder geval de laatste die wij samen hebben gemaakt. Over het vervolg kunnen we alleen maar speculeren. Sommigen sribenten hebben mij laten weten niet mee te willen werken aan een digitale uitgave. Toch hopen Willem en ik dat de Spinsels in welke vorm dan ook kan blijven voortbestaan. Een verenigingsblad als Spinsels zorgt bij uitstek voor verbinding en empathie tussen de leden van de verschillende werkgroepen.

Het werk voor de Spinsels heb ik altijd met veel plezier gedaan. Dat geldt ook Willem, die de eindcontrole deed van de tekst en de opmaak, voordat het blad naar de drukker ging. De kers op de taart was voor ons altijd het moment dat de vers gedrukte Spinsels door Albert Stevens bij ons werd bezorgd.

Dini Zuethoff

50 JAAR IVN-PLANTENWERKGROEP

Het jubileumjaar loopt ten einde. In de vorige drie Spinsels kon u lezen over de geschiedenis van onze afdeling, over het Natuurfeest op 1 april 2024 en over het 50-jarig bestaan van de werkgroepen Vogels en Paddenstoelen.

De ook 50-jarige plantenwerkgroep kan in deze serie natuurlijk niet ontbreken. Johan Alferink, een van de oprichters van onze afdeling, nam in 1974 meteen het initiatief om een plantenwerkgroep op te richten.

Ledenaantal

Mijn eerste kennismaking met het IVN (toen nog I.V.N.) was een wandeling onder leiding van Johan Alferink en Herman Stevens. Ik voelde me meteen thuis en nu ben ik al bijna 45 jaar met veel plezier lid van de plantenwerkgroep. Van die eerste jaren zijn nog drie mensen actief binnen de werkgroep. Van 20 leden in het begin, gingen we via 38 leden begin jaren '90, naar een nu al jarenlang stabiele groep van ongeveer 20 mensen in 2024. Helaas zijn er de laatste jaren meerdere leden overleden en komen er weinig nieuwe mensen bij.

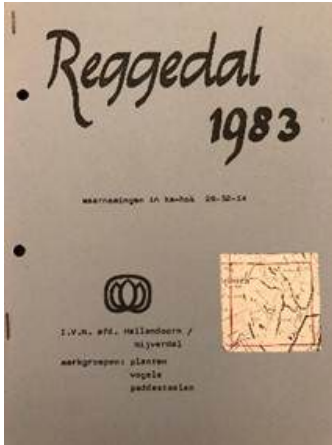

Zittend 1994 vlnr: Johan Alferink, Hendrik ter Haar
Staannd vlnr. Dinie Alferink, Nel Schreuder, Annie Alferink, Janneke Broeklander, Agnes Bouwhuis, Gerard Marsch, Gerrit Tijhof, Hennie Bouwhuis, Herman Veerbeek

Activiteiten

In de beginjaren maakten we, naast de maandelijkse plantenexcursies, in het voorjaar vaak dagtochten naar Twente en Duitsland om te genieten van de voorjaarsflora (Smoddebos, Samerrott, Lengerich, Bentheimer Wald, Borkener Paradies).

Onder leiding van Johan Alferink inventariseerden we gebieden als het Reggedal, Zunasche Heide, Eversberg, Boetelerveld, Sprengenberg en verschillende bermen in de gemeente. De uitgebreide verslagen werden gedeeld met verschillende bestuurs- en natuurinstanties.

Later kwamen er de jaarlijkse knoppenexcursies bij, onder leiding van Mannes Konijnenbelt en Ria Jelsma,

tuinbezoeken en de Eindejaarsplantenjacht. Van alle activiteiten maakte iemand een verslag.

Inventariseren

Wie het maar wilde kon tussendoor met Johan mee om planten in alle kilometerhokken van de gemeente te inventariseren. Regelmatig hebben we geprobeerd om niet alleen planten op naam te brengen met de plaatjesflora, maar ze ook te determineren met de flora van Heukels of Heimans en Thijssse. Een paar keer organiseerden we een interne cursus determineren.

Vijftig jaar inventariseren: wat heeft dat opgeleverd?

Johan Alferink: "Dat is moeilijk te zeggen. Misschien is een voorzichtige conclusie dat de natuur wat planten betreft langzamerhand achteruit gaat. Planten als gevlekte orchis, grote pimpernel, heelblaadjes, heidekartelblad, ronde zonnedaauw, grote muur, drijvende waterweegbree, steenanjer en vele andere dreigen te verdwijnen of zijn al verdwenen."

De oorzaken kunnen vele zijn zoals verkeerd beheer, verkeerd maaien, vervuiling, ontwatering, verruiging. De laatste jaren is er een intentie om bermen en akkerranden in te zaaien met bloemmengsels ten behoeve van de bijen

en insecten. Moet je daar blij mee zijn? Het staat mooi, maar geeft een verkeerd beeld van de natuurlijke bloemenrijkdom van de gemeente.

Een plant als de grote wolfsklauw stond heel veel op de Twilhaar, maar was daar in een paar jaar ook weer verdwenen. Tot die enkele jaren later opdook in een klein gebied langs de Regge. Maar ook komen planten soms terug zoals de rietorchis die op bepaalde plekken met honderden bloeiden.

Misschien dat goed overleg met o.a. de gemeente, Landschap Overijssel, Staatsbosbeheer daar een positieve verandering in kan brengen.

En nog veel meer

We hielden dia-avonden, vierden samen Sinterklaas, werkten en inventariseerden in de heemtuin, maakten kerstbakjes onder leiding van Gerard Marsch. Het 35-jarig bestaan vierden we met een prachtige PowerPoint-presentatie over wilde planten in onze gemeente gemaakt door John Rolf. We vergaderden twee keer per jaar, eerst gezellig bij leden thuis, daarna in onze onderkomens in de Dahliastraat, later in het Rode-Kruisgebouw en nu in het Buitencentrum.

Communicatie

De communicatie tussen de leden ging aanvankelijk op papier, eerst op de typemachine en dan stencillen, later op de computer en dan kopiëren.

Op de fiets brachten we de blaadjes rond. Zo heb ik de gemeente goed leren kennen toen ik hier kwam wonen. Nu gaat alles via mail en WhatsApp.

Verschillende coördinatoren passeerden de revue, o.a.: Johan Alferink, Jan van Rijn, Anny Alferink, Nel Schreuder, Sylvia de Groot, Ria Jelsma en Marianne Verhoeven.

Fietstochten en weekendjes weg

Vanaf begin jaren '90 maakten we jaarlijks een dagfietstocht, uitgezet door Hennie en Agnes Bouwhuis. We hebben zo prachtige gebieden ontdekt in Overijssel en Gelderland

In 2024 zijn we voor de 23^e keer een weekend samen weg geweest. Eerst in Nivonhuizen, later in hotels. Natuur in heel brede zin, cultuur en veel plezier maakten die weekenden tot geweldige herinneringen.

In de afgelopen 50 jaar is er veel veranderd.

Maar wat hetzelfde bleef: een groep mensen, met een gezamenlijke passie voor de natuur en de wilde flora in het bijzonder. Samen op pad om te genieten en te leren met en van elkaar.

Anny Alferink
Foto's Johan Alferink en Anny Alferink

LEEMKUILEN OP DE HOEK VAN DE ELERWEG - NIEUWE TWENTSEWEG

Voor de tweede keer dit jaar staan leemkuilen centraal in een paddenstoelenexcursie. Vandaag lopen we langs de leemkuilen bij de Elerweg in Hellendoorn. Aan het begin van de wandeling vertelt Herman over de geschiedenis van deze leemkuilen. In de IVN “Natuursprokkels” van januari 1987 heeft hij een artikel geschreven over Leemkuilen aan de Elerweg. Interessant om weer eens te lezen:

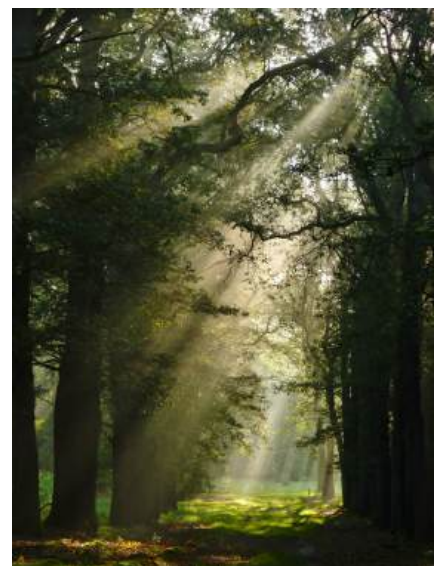
“Komt u bij gelegenheid eens in de buurt van de Nederlands Hervormde kerk in Hellendoorn, bekijk dan eens de rode bakstenen die waarschijnlijk gebruikt zijn bij de bouw van de toren. Deze zijn gebakken van leem, afkomstig uit de omgeving van Hellendoorn. Op Schuilenburg in de omgeving van de Schuilenburger molen, waarvan nu helaas niets meer over is, moet eens een Tichelarij (=stenenbakkerij) geweest zijn. Volgens de overlevering haalde men in 1422 leem uit de grond bij Schuilenburg. Die was nodig was voor het bakken van steen voor de torenbouw. Hier werd geticheld (=steen gebakken) in kleine veldovens. Als materiaal gebruikte men keileem uit de leemkuilen op de hoek van de Elerweg en de Nieuwe Twentseweg. Enkele tientallen jaren geleden zijn deze leemkuilen vanaf de Elerweg weer zichtbaar gemaakt door het kappen van een perceel met naaldbos. Maar deze bosstrook groeit alweer behoorlijk dicht zodat de kuilen vanaf de weg nu nog nauwelijks zichtbaar zijn.”

Wanneer u er eens een kijkje wilt nemen, ga dan vanaf Hellendoorn richting Ommen. Na de molen van Fakkert aan de Ommerweg neemt u de eerste weg rechts (Jan Karkdijkstraat) en dan direct weer links af de Elerweg volgen. Na enige tijd gaat deze weg over in een klinkerweg. Net voor de vijfsprong bevinden zich rechts van de weg in het bos een aantal grote ondiepe kuilen. Dit zijn de leemkuilen. De leemwinning is al lang gestaakt. Dit is ook duidelijk te zien aan de grote eiken die

in de kuilen staan. Uit deze kuilen is in de 15de eeuw de leem gehaald voor het tichelen van de stenen, nodig voor de toren en het gotische koordeel van de kerk te Hellendoorn. Ter plaatse heb ik geprobeerd me een voorstelling te maken van de werkzaamheden die hier vroeger verricht zijn, maar het valt niet mee! In de wintermaanden staat er water in de leemkuilen, maar zomers vallen ze helaas vaak droog. Leem werd vroeger niet alleen gebruikt voor het bakken van stenen, maar ook voor het bakken van potten en het aansmeren van de buitenmuren van huizen. Het laatste gebeurde vaak in combinatie met mest of stro. Hiervoor werd er eerst met spijlen en twijgen een stevig vlechtwerk gemaakt tussen de balken van de vakwerkwand. Daarna werd deze aan de binnen- en buitenkant aangesmeerd met leem. Een voorbeeld van deze lemen wanden is nog te vinden in de omgeving van de leemkuilen. Erve Oud Vels (ook wel 't Lemen Huussie" of 't Kniepen Huussie genoemd) heeft aan de zijkanten nog lemen wanden. Ook werd leem gebruikt voor vloeren in de boerderij. De leemkuilen lagen aan de grens waar de marken Dammarke, Hulsen en Hellendoorn samenkwamen bij de vijfsprong van Elerweg en Nieuwe Twentseweg. Een merkwaardig gebeuren uit het Markeboek van Hellendoorn in 1609 beschrijft Ponsteen in het boek "Nieuwe speurtocht door oud-Hellendoorn": "Jacob Weemenkamp heeft een marckensteen in de cuijle gesmeeten en de sijn zwaeger Herman Wolderinck met een frauwe hadden witte stockskens bij de cuijle gesteeken, daer Jacob den steen insmeet bij de leemcuijle, de steen is wederom op sijn plaats gebracht" Waarom Jacob de steen, een echte markegrenssteen, in de leemkuil smeeft blijft onduidelijk. Het verplaatsen van zo'n steen was een misdrijf in die tijd. Met mankracht van meerderen werd de steen op de met witte stokjes gemarkeerde plaats uit het water van de leemkuil gehaald en weer op de juiste plek gezet.

De leem uit de leemkuilen aan de Elerweg is keileem. Dit ontstaat bij de verwerking van oud gesteente. Het is hier een overblijfsel uit de ijstijden. Door de gletsjers werden massa's slib (slijpsel ontstaan als de gletsjer over de bodem schoof), klei en zand meegevoerd. Toen de gletsjers wegsmolten bleven hier en daar lagen met keileem achter. Ook op de Sprengenberg bestaat een leemkuil nabij het jachtslot. In Marle en bij Daarle duiden enkele wegen ook op leem: de Leemkampweg en de Leemslagenweg. De leem van deze plaatsen zal zeker gebruikt zijn. Buiten deze aanwijsbare plaatsen komt leem op veel meer plaatsen voor. Als schooljongen bracht ik veel van m'n vrije tijd door "in" de Hellendoornse berg. Ook daar haalde ik uit de zandafgravingen achter hotel De Uitkijk brokken leem."

Terwijl Herman vertelt, zien wij uit de bosrand nevelstralen tevoorschijn komen. Dit verschijnsel noemen we ook wel "een zonnewiel". Een andere be-

Zonnewiel

Grote bloedsteelmycena (foto Herman)

Het Wieltje (foto Herman)

namings is “zonneharp” of “Jacobs ladder”. Die nevelstralen zorgen een beetje voor een mysterieuze sfeer aan het begin van de paddenstoel excursie. En dat wordt nog eens benadrukt door de roep van een raaf. Nog geen minuut later vinden we de eetbare Cantharel. Die komen we niet vaak tegen.

We lopen naar een leemkuil die nog vol water staat. Jetty wijst ons op hangmat-spinnen. Het is wel oppassen onder het lopen. Overal liggen grote mosbulten. Op een van de mosbulten staat een gele russula. Bijna altijd wordt deze mooie paddenstoel door slakken opgegeten. Ook de gevonden roestvlekkenzwam wordt vaak door slakken gegeten. Onder een van de mosbulten staat de grote bloedsteelmycena. Meestal bloedt deze mycena als je het steeltje breekt. Maar nu zien we bloed langs de rand van de mycena hoed druppelen. Herman maakt daar een superfoto van! Er staan heel wat schaduw minnende geschubde varens op leemachtige grond. De eikvaren die ook van kalkhoudende grond houdt, zien we ook. In de berkenbomen rondom de leemkuil horen we een groepje sijsjes.

Herman en Gerard hebben vandaag hun zinnen gezet op het vinden van de kleine trompetzwam. Vroeger kwam je dit paddenstoeltje regelmatig tegen tussen juli en oktober. De paddenstoel groeit op lemige bodem tussen het strooisel. Een soort die matig algemeen is en vrijwel tot het oosten van ons land is beperkt. Maar helaas, ze vinden de paddenstoel niet. De aanwezigheid van reeën is duidelijk te zien aan de roestplaatsen en reeënbotjes. Herman ziet een dassenspoor. Bij een den wijst hij ons even later op een muizenholletje. En zo valt er nog veel meer te vertellen.

We komen vast nog een keer terug. En dan hopen we met z'n allen dat we de kleine trompetzwam vinden!

Jacques Dijkman

WEEKEND PLANTENWERKGROEP(PWG) 6 T/M 8 SEPTEMBER

Dit jaar gingen we met 12 leden van de Planten Werkgroep richting Barchem. Onze basis was gepland in Boetiek Hotel Bonaparte in Barchem. Er was een mooi programma samengesteld door een aantal leden na input van diverse mensen. Voordat we naar onze basis gingen, brachten we een bezoek aan Hof te Ruurlo, waar we gastvrij werden ontvangen door Marcel met koffie en traktatie. Na enige informatie gingen we de cottage-achtige tuin van 1100 mt, met 2 vijvers en vele terrassen ontdekken. Marcel stopt al 30 jaar zijn energie en passie (voorheen met partner) in de tuin. Dat was te zien! Een verzameling van vele planten en combinaties. Na het shoppen in de verkoophoek vertrokken we naar onze basis. Een mooie herinnering erbij en een aanrader om deze tuin te bezoeken. Na het inchecken in het hotel en borrelen konden we genieten van een heerlijk diner.

Zaterdag stond de fietstocht op het programma. Hennie en Agnes hadden een mooie route uitgezocht. Na het ontbijt op de fiets door het Achterhoekse landschap; bossen, heide, beken en vele landgoederen. Er werd een open dag gehouden op landgoed Hackfort in Vorden aan de Baakseweg. Deze open dag stond in het teken van 700(!) jaar Hackfort. Een mooie kans voor ons om dit eeuwenoude kasteel, midden in een park, met een tuin, een koetshuis en molen te bezoeken. De molen was opengesteld, evenals de moestuin en de kelders onder het kasteel. Dit was een unieke kans en we maakten hiervan gebruik. Tegenwoordig kun je zelfs overnachten op Hackfort.

Na dit hoogtepunt vervolgden we de route richting Vorden. Een pitstop op het terras van Bakker om de dorst te lessen kon niet ontbreken. Het prachtige weer nodigde uit. Na de stop weer op de pedalen en op weg naar ons hotel.

Maar in de laatste etappe van de route nodigde een kort bezoek aan Pinetum De Belten ons uit voor een wandeling. Het pinetum omvat een verzameling van bijna 1000 verschillende bomen. Vanaf 1974 werd het pinetum ondergebracht in een Stichting. Vrijwilligers zorgen voor onderhoud.

Na deze mooie fietsroute met verrassingen werd het tijd om weer aan te schuiven voor het verrassingsmenu van de kok. En om onze gasten Jeannette en Flora te verwelkomen. Zij konden door omstandigheden het weekend niet mee, maar waren onze tafelgasten deze avond. Het werd een gezellig samenzijn en we lieten ons de maaltijd goed smaken. Na afloop gingen de sportievelingen richting het zwembad. Een mooie dag met vele herinneringen.

Zondag na het ontbijt was er voor de liefhebbers een wandeling op de Lochemse Berg. Een prachtige plek, fris groen na de hoeveelheid regen van de afgelopen periode. De paddenstoelen en zwammen lieten zich al goed zien naast de planten. Na de wandeling namen we afscheid van elkaar en konden terug kijken op een mooi weekend. Een kleine groep ging daarna een bezoek brengen aan Museum More in Gorssel. Een museum voor modern realisme met als extra een expositie Licked bij the Waves. Allemaal bedankt, graag tot volgend jaar 2025!

Ria Bloemendaal

TUIN HOF TE RUURLO

Deze tuin hebben we met de IVN-plantenwerkgroep bezocht in september 2024.

Tip van Marcel
(de eigenaar van de tuin):

Bestrijding van luizen.

Terracotta potje met hooi ter bestrijding van luizen:

Pluk of snij in het voorjaar (eind maart-begin april) vers gras. Neem gras dat in de vrije natuur groeit. Dit laat je één à twee weken buiten drogen.

Maak dan een bosje van het gras en bindt dit in het midden vast met een langer draadje/touwtje. Het uiteinde van het draad/touwtje steek je door het gat in het potje, zodat je het potje later kan ophangen.

Zet dit potje een poosje buiten, bijvoorbeeld thuis op het gras. Er kruipen dan oorwormen in. Wanneer er voldoende oorwormen zich gehuisvest hebben in het potje, hang je dit aan de boom of plant waarin je luizen verwacht. Hang één potje per boom of plant. De oorwormen komen 's nachts uit het potje en eten de luizen uit de boom of plant op.

Marcel had op deze manier nauwelijks nog last van luizen in zijn lei-linden. Voor een goed resultaat is het nodig ieder jaar een nieuw potje te maken.

Ditte Puppels

TUINCOACH REGIO HELLENDOORN

Hierbij een verslag van de werkgroep Tuincoach Regio Hellendoorn.

Het tuinseizoen is ook nu in volle gang, maar de werkzaamheden zijn aan het veranderen. Vaste planten kun je nu poten en winterharde bloembakken maken en de borders voorzien van nieuwe planten. Gevallen bladeren kunnen opgeruimd worden, maar ze kunnen ook heel goed blijven liggen. Het ligt een beetje aan waar het blad ligt en de hoeveelheid ten opzichte van de hoeveelheid grond.

Vroege bloembollen kunnen in de grond en dahlia's bijvoorbeeld kunnen er uit. Je kunt volop bezig zijn. Ook mensen met vragen over de tuin kunnen dit seizoen goed gebruiken om informatie bij de tuincoaches in te winnen, zodat straks gewerkt kan worden met dit advies. Vergeet daarnaast ook niet om te genieten van alle mooie kleuren, die aanwezig zijn in de natuur.

We zijn een groep enthousiaste tuincoaches en komen vijf keer per jaar elkaar. We leren van en met elkaar. Onze structuur van werken is ontwikkeld en we proberen steeds informatie te geven aan bewoners en tuinliefhebbers, Verandering neemt tijd en energie.

De afgelopen periode hebben wij medewerking verleend aan de Groen Doen Dag op 12 oktober in de Prinsessenwijk. We hebben geholpen met het ontwerp van twee voorbeeldtuinen, met de aanleg hiervan en het geven van informatie op die dag. Ook hebben we geholpen met de aanleg van de geveltuin bij het Buurthuis Ons Erf. Het was een goede dag. Het bezoekersaantal had, wat ons betreft, wel wat meer kunnen zijn, maar de opzet van die dag was goed en positief. Hopelijk levert dit weer denkwerk voor bewoners op en schakelen ze t.z.t. onze hulp in.

De situatie voor en na

De aanleg van de geveltuin bij Buurthuis ' Ons Erf'.

Op 3 september hebben we gesproken en informatie gegeven aan de Thomas Ainsworthstraat. Deze straat is een van de straten van de gemeente Hellendoorn die te maken hebben met hittestress. De gesprekken waren zeer positief. Het is echter niet zo dat mensen direct andere plannen maken, zeker wanneer de tuin net aangelegd is. zoals bij een aantal.

Maandelijks komt er een aanvraag binnen van particulieren over de aanleg van hun tuin. Wij gaan altijd met twee tuincoaches en nemen een vaste plant mee en een informatiepakket. Wij gaan in op de vraag van de bewoners en geven hierin een advies. Daarnaast nemen we t.z.t. weer contact op om verdere vragen te beantwoorden.

Wij kunnen advies geven over planten, tuinaanleg en -onderhoud, over dieren in de tuin, afkoppeling van water en het vasthouden van water in de tuin. Over het hoe je bijvoorbeeld eetbare planten en bessen in je tuin kunt aanplanten. Maar ook over de voedselketen binnen jouw tuin en wat er dan nog bij zou moeten komen. Kortom, we staan klaar om te helpen en doen dit met heel veel plezier.

Mailadres: tuincoachregiohellendoorn@gmail.com

De bladeren vallen zacht...
Ik kan alleen betreuren,
dat ik niet eens verwacht,
wat er nog kan gebeuren...
De bladeren vallen zacht....

(Uit: Ik wou dat ik een vogel was)

INVENTARISATIE ROOFVOGELS 2023-2024

In het seizoen 2023/2024 hebben we weer de roofvogelinventarisaties verricht in de gebieden van Staatsbosbeheer, gelegen ten noorden van de N35 rijksweg Almelo/Zwolle, het Wierdense Veld, het Doktersbos en de Eversbergweg. Dit seizoen omvat het zoekgebied de Hellendoornse Berg en het Wierdense Veld.

De Hellendoornse Berg betreft het hele beboste gebied tussen de Luttenbergerweg-Noord Esweg-Sanatoriumlaan-Kathuizenweg.

We zijn begonnen op 23 november 2023. In totaal zijn we 15 keer op pad geweest, op zoek naar nieuwe en bestaande horsten. Daarnaast zijn er 5 afgelastingen geweest vanwege slecht weer. Afgelopen seizoen hebben we de Hellendoornse berg en het Wierdense veld afgezocht.

In de Hellendoornse Berg hebben we zeven nieuwe horsten gevonden en in het Wierdense Veld hebben we vijf nieuwe horsten gevonden.

Op 25 april zijn we gestart met de controle van alle bekende en nieuwe horsten in het gehele zoekgebied. Dit doen we met een camera op een telescoopstok.

In totaal zijn we hiervoor negen keer op pad geweest. De laatste keer was 11 juli. Tijdens deze camera bezoeken hebben we op de Eelerberg nog twee nieuwe horsten erbij gevonden en in een bosperceel aan de Eversbergweg één nieuw horst. Opgeteld zijn er dit seizoen 15 nieuwe horsten bij gekomen.

Twaalf horsten zijn er vervallen en uit de administratie verwijderd: Van de vervallen horsten waren er een aantal in zeer slechte conditie en een aantal was niet terug te vinden omdat ze uit de bomen zijn gewaaid.

Helaas is ook dit jaar, in de Hellendoornse berg, het horst van de raaf leeg gebleven. Bij de Klinkenbelt, boven een bestaand horst, hebben we wel een ravenpaar waargenomen maar ze zijn niet tot broeden gekomen. Evenzo hetzelfde in het Wierdense Veld, in de nabijheid van een nieuw gevonden horst, hebben we de raaf waargenomen. Na vier jaar zijn er weer twee sperwernesten gevonden. In de Hellendoornse Berg en in het Doktersbos. In het Doktersbos zijn vier jonge sperwers uitgevlogen.

Samenvatting inventarisatie:

12 horsten weg/vervallen

37 horsten aanwezig waarvan:

2 horsten in een matige conditie

15 horsten nieuw

37 horsten bezetting:

24 horsten leeg

13 horsten bezet waarvan:

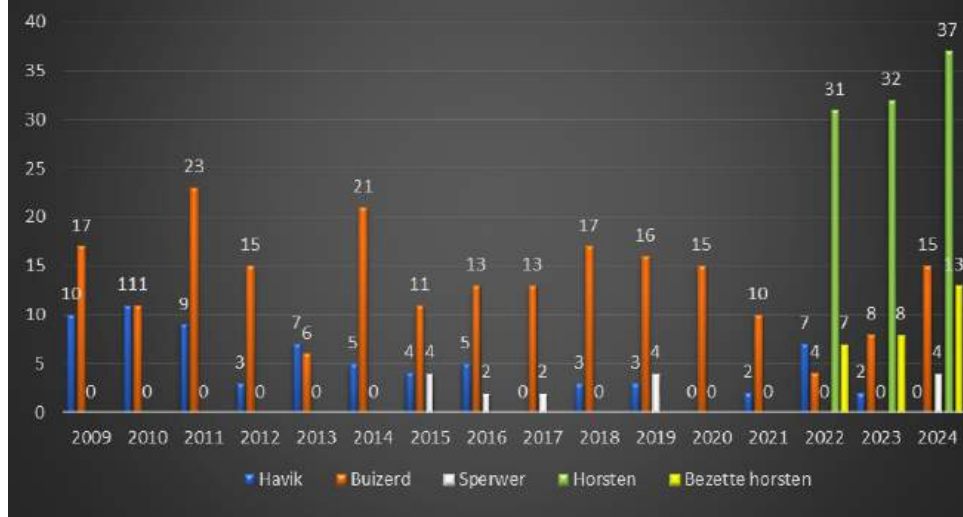
5 horsten mislukt/verstoord/gepredeerd

1 horst met 4 sperwer jongen

7 horsten met totaal 15 buizerd jongen

Aantal horsten en uitgevlogen jongen 2024 Noordelijk N35-SBB en Wierdense Veld-LO

In totaal hebben we ongeveer 350 uur besteed aan de inventarisaties en rapportage. De inventarisaties zijn door de volgende vrijwilligers uitgevoerd:

Johan Aitink, Cor Kolthof, Albert Stevens, Pieter van der Veen, Frits Teunissen, Tim Nijkamp en Henk de Bree (coördinator roofvogelwerkgroep).

De jongste deelnemer, Tim Nijkamp, is een medewerker in opleiding van Staatsbosbeheer en is dit seizoen de vrijwilligersgroep komen versterken.

We kunnen terugkijken op een goed seizoen met 15 nieuwe horsten en redelijk goede broedresultaten. Daarnaast was het een uitzonderlijk nat voorjaar, een zachte winter en een koude aprilmaand met max. temperaturen onder het langdurig gemiddelde van 16 °C. En toch was deze lente volgens het KNMI (mei 2024) de warmste ooit en nog nooit zo vroeg begonnen dan dit jaar. Het was zo'n vier graden warmer dan het gemiddelde van vijftig jaar geleden. Maar in de natuur werkt het wel zo dat als de dagen beginnen te lengen dan beginnen de vogels te werken aan het nageslacht ongeacht de weersomstandigheden.

Plannen voor het nieuwe seizoen 2025/2026 zijn om het landgoed Eversberg in zijn geheel af te gaan zoeken om een vierde buizerdhorst te vinden in de omgeving van de Eversbergweg. Tevens willen we jaarlijks in plaats van om de drie jaar het Wierdense Veld afzoeken.

De ingeplande zoekgebieden voor het nieuwe seizoen zijn de Eelerberg en de Schuilenburg.

Begin maart 2025 is het de bedoeling dat we de drie vermoedelijke raven horsten met de camera gaan controleren.

Namens de vogelwerkgroep IVN Hellendoorn/Nijverdal,
Henk de Bree

JAARVERSLAG 2024 VAN DE WERKGROEP BOSUILEN

Bij de eerste controleronde van de werkgroep (Frits Bosman, Willem Kulsdom, Douwe Slot, Uwe Widow) op 18 en 27 maart bleken er 4 kasten bewoond met 13 eieren (3x 3 eieren en 1x 4). Gezien de resultaten van beide voorgaande jaren viel het eigenlijk nog een beetje mee. Bovendien hoopten we dat de legfels nog niet voltooid waren en er dus nog eieren bij gelegd konden worden. Najaar 2023 hebben we 2 kasten die zeer waarschijnlijk in 2023 gepredeerd zijn, voorzien van een metalen beschermkap zodat een steen- of boommarter geen houvast heeft bij de vliegopening. Ook hebben we om dezelfde reden de voorkant van de kasten voorzien van een metalen plaat. De beide kasten die we uitgerust hebben met een beschermkap om predatie tegen te gaan, waren ook nu weer bewoond.

Verder vonden we drie kasten die door holenduiven in gebruik waren genomen. Ook vonden we een eekhoornnest in aanbouw. Er vloog nog een uil uit de nestkast die we moesten verplaatsen omdat SBB daar een bosperceel wilde kappen, maar er lagen geen eieren in. Waarschijnlijk een roester, die zich ook bij de tweede controle opnieuw liet zien, maar helaas weer geen eieren.

In Holten controleert Anton van Beek 12 kasten. Ze waren allemaal leeg. We hebben een stille hoop dat hier of daar een bosuilpaartje een holle boom gevonden heeft om te nestelen.

Bij een van de kasten wachtte ons een verrassing. Onder de boom vonden we het complete geraamte van een ree, dat er het voorgaande jaar nog niet lag. In minder dan een jaar tijd van een levend dier dat daar (ziek?) is gaan liggen tot schone botjes!

Groot was er opnieuw de teleurstelling bij de tweede rondgang op 29 april. In geen van de vier bewoonde kasten waren eieren of jongen aanwezig. Naar de oorzaak kun je gissen. Predatie, ook bij de kasten met de beschermkap? Waren we te laat

en waren de jongen al uitgevlogen? Onderweg hebben we nog staan praten met de boswachter van Natuurmonumenten, die we toevallig op onze route tegenkwamen. Hij was blij dat

de verplaatste kast in ieder geval bezocht werd. Ook wist hij te melden dat in een holle boom niet ver van deze kast waarschijnlijk een bosuil zit te broeden. In ieder geval was er voor de ringers Albert Stevens en Stefan Boeve niets te doen.

Half augustus, op de warmste dag van de zomer, hebben we het seizoen afgesloten met het plaatsen van een beschermkap op een kast waar we al eens predatie vermoed hebben. Ook hebben we een kast beter opgehangen en op een particulier terrein hebben we een nieuwe kast geplaatst in een prachtige omgeving aan de oostkant van de Regge. Alle hulde aan Frits die het zwaarste werk heeft gedaan onder zeer warme omstandigheden. Soms valt een oude kast van de boom. Als reparatie redelijk mogelijk is, wordt hij weer opgehangen. Als het kasten zijn die al vele jaren niet meer bewoond zijn, vervangen we ze niet. De rommel ruimen we vanzelfsprekend netjes op.

Begin oktober ontvingen we een foto van een zeer waarschijnlijk jonge bosuil, helaas niet al te scherp. De vogel zat op de rand van de schoorsteen van een huis. Binnen 100 meter staat een boom met een kast die we elk jaar controleren en waar ook dit jaar bij de eerste controle drie eieren waren. Dit was een redelijk vroeg legsel. Deze zou een jong kunnen zijn uit een eventueel tweede legsel. Dat komt bij bosuilen niet veel voor. Maar zoals zo vaak met dit veldwerk, het blijft speculeren.

Tekst : Douwe Slot
Foto's : Willem Kulsdom

OPGEDIEPT

Op 2 september 2024 werd Nijverdal verrast met een enorme hoosbui. Wie daarna over 't Stut liep, trof diepe geulen aan in de hellende paden. Hieronder de 81e Natuursprokkel van de 731 die van 1983 tot 2009 door eigen leden geschreven zijn. U vindt ze allemaal terug via onze website.

OP HET HELLENDE VLAK: HET RAVIJN

Als ik aardrijkskundeleraar was, zou ik mijn leerlingen beslist eens meenemen naar het Ravijn. Daar, waar voor de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Almelo bij Nijverdal een doorsnijding van de Sallandse Heuvelrug moest worden gegraven, is namelijk prachtig te zien wat er met het aardoppervlak gebeurt als het beschermende plantendek ontbreekt. En ook wanneer het plantendek zich weet te herstellen en wanneer niet. Een school-voorbeeld van hoe mensenwerk en natuurlijke gesteldheid op elkaar ingrijpen.

Het pad vanaf het zwembad naar de Klinkenbeltweg, dat hoog langs het Ravijn voert, wordt heel druk bewandeld. Ons “Stort” ('t Stut) is een toeristisch hoogtepunt, ontbreekt op geen ansichtkaart van Nijverdal en wordt ook door de dorpsbewoners zelf graag voor een eindje kuieren gekozen. Ondanks dat het gegraven is, oogt het als een bebost dal zoals we alleen van het buitenland kennen. Dankzij de trein die er elk half uur door dieselt, doet het een beetje denken aan de spoorwegravijnen uit de westernfilms, waar rovers en indianen hun vaste stek voor een treinoverval hebben.

In de ruim honderd jaar sinds het Ravijn werd gegraven, heeft de begroeiing geen kans gezien de noordelijke, op het zuiden gerichte helling te bedekken. Het zand is er nogal grof – het fijnere is allang weggewaaid – waardoor regenwater onmiddellijk wegzakt. Na een dag zon is het oppervlak kurkdroog. Als de zon schijnt, is deze helling er de hele dag aan blootgesteld. Het zand kan dan brandend heet worden. 's Nachts koelt het even snel weer af. Dat zijn omstandigheden waaronder in ons klimaatgebied haast geen plant uit zaad weet op te schieten. Daar komt nog bij dat de helling voor de bezoekers een fantastische speelplek is: naar beneden hollen, graven, klimmen en rollen, het zand is voortdurend in beweging.

Aan de bovenrand kun je zien wat het regenwater doet, als het na een stortbui met stromen tegelijk over het oppervlak een weg naar beneden zoekt: in het kale zand vormt zich een geul. Daaruit spoelt het zand naar beneden, waar het in een waaier weer wordt neergelegd. In het klein en heel erg versneld zie je hier net zoiets als het ontstaan van Nederland: gedurende miljoenen jaren werd op ongeveer zeeniveau het materiaal neergelegd dat uit hogere delen van Europa – Zwitserland, Eifel, Ardennen – met regen- en smeltwater wegspoelde en door de Rijn en de Maas werd weggevoerd. Alleen, de genoemde gebergten bestaan uit harde rot-

sen, die maar heel langzaam verweren en afbrokkelen. Onze “berg” bestaat uit zand dat zo wegspoelt. Als hij na de ijstijden onbegroeid zou zijn gebleven, zoals die noordkant van het Ravijn, zou er in de meer dan honderdduizend jaar sinds hij werd opgestuwd door het ijs al niets meer van over zijn gebleven als gevolg van erosie: het proces van verwerking en afvoer door zon en vorst, regen en wind.

Aan het pad zie je dat de rand steeds verder opschuift. Wat ook goed is waar te nemen, is hoe de bomen aan de rand langzaam hun houvast kwijtraken doordat het zand tussen de wortels wegspoelt. Sommige dennen hangen boven de afgrond, andere liggen er al in. En zodra de bomen het opgeven wordt het zand helemaal niet meer vastgehouden. Het is overgeleverd aan de elementen en spoelt met de eerstvolgende bui weg. Daar ontstaat dan een inham, waardoor het pad weer wat moet opschuiven. Zo gaat dat maar door, tot op een gegeven moment de helling zo vlak is geworden dat de erosieve werking van zon en regen sterk is afgenomen. In ons milde klimaat zal de bodem dan al gauw begroeid raken, zodat het oppervlak tegen verdere verwerking wordt beschermd.

Dat milde klimaat mist men elders op de wereld veelal. Ik denk dat u nu ook wel begrijpt dat bijvoorbeeld in Noord-India en Nepal op ontboste berghellingen een heel snelle erosie plaatsvindt. Zonder de schaduw van de bomen verweert de bodem in het felle zonlicht tijdens droge perioden. In de natte tijd die daarop volgt spoelt de grond, die niet meer door begroeiing wordt vastgehouden, weg en de rot-sige ondergrond blijft kaal achter. De rivieren krijgen een enorme hoeveelheid puin en modder te verwerken, dat in het laaggelegen mondingsgebied als een waaier wordt neergelegd. Net als het zand onderaan de helling van het Ravijn. Het dicht-slibben van de monding is er de oorzaak van dat in India en Bangladesh zo vaak ernstige overstromingen voorkomen.

Mijn aardrijkskunde in het Nijverdalse Ravijn zou ik dus kunnen afsluiten met een vraag over ontwikkelingssamenwerking: waar kan Nederland India en Bangladesh het beste mee helpen, met een soort Deltaplan of met herbebossing?

Maar ik geef niet les in aardrijkskunde, ik schrijf voor u een stukje in de krant. Ik besluit daarom met een vraag aan u: let nu eens op de helling aan de andere kant van het Ravijn. Hoe komt het dat die wel goed begroeid is geraakt. En: welke helling is het steilst?

Tot slot nog dit: ik ben tegen een kunstmatige skipiste in het Ravijn. Wat een wansmaak.

juni 1986
Harry Konijnenbelt

VRIJWILLIG NATUURBEHEER

Coördinator: Gerard Huis in't Veld, tel. 0548 614445

Voor de werkochtenden vertrekken we om 9.00 uur vanaf Camping Noetsele (Holterweg / Bergleidingweg) Nijverdal. Om 12.00 uur stoppen we. Voor koffie en gereedschap wordt gezorgd. De data seizoen 24/25 zijn;

14 en 28 december.

11 en 25 januari.

8 en 22 februari.

8 maart.

Wilt u ook een keertje meewerken, dan bent u van harte welkom.

Voor meer informatie kunt u bellen met Gerard.

VOGELWERKGROEP

"De vogelwerkgroep IVN Hellendoorn-Nijverdal heeft data vastgesteld voor de volgende excursies:

23 november: Bezoek aan Lauwersoog/ Holwert of als het door weersomstandigheden beter uitkomt naar de pier van IJmuiden.

14 december: Ringpost in buurt van Goor. Is ook weersafhankelijk. Rest info volgt, Hennie heeft contact met hen.

18 januari 2025: Hetzelfde als in november, weersafhankelijk Lauwersoog of pier van IJmuiden

22 februari 2025: Oostvaardersplassen

22 maart 2025: Bezoek aan Riesenfelder, bij Münster

Opgeven uiterlijk woensdag voor de excursies via Jos Wennemers.

Email: j.wennemers@home.nl

Whats App: 06-39888343

WERKGROEP OPSPOREN EN REDDEN O&R

Coördinator: Jos Wennemers, email: j.wennemers@home.nl, tel: 06-39888343

Centraal Meldpunt Percelen: OenR.IVN.Hellendoorn@gmail.com

Deze werkgroep gaat aan de slag om dieren te redden die het slachtoffer dreigen te worden van het bewerken van het land.

Om het werk makkelijker te maken is een Drone aangeschaft met een thermische en zoom camera. Dit hebben we kunnen doen dankzij giften van de volgende fondsen: Natuur en Milieu Overijssel, Nationale Postcode Loterij, het Dinamo Fonds, stichting Samen voor Nationaal Park Sallandse Heuvelrug, SBNL Natuurfonds en het Cultuurfonds.

Werkgroepen	Coördinatoren	Email	Telefoon (0548)
Cursussen	<u>vacant</u>		
Geologie	vacant		
	Info: Willem Zuethoff	billyzet@planet.nl	654909
Heemtuin	vacant		
Jeugd natuurclub	Marian Torenbeek	mariantorenbeek@gmail.com	06-15606175
Natuurgidsen	Vacant		
Natuurlijk puur		natuurlijkpuur@outlook.com	
Aan te vragen excursies	Hanneke van Schooten	hannekevanschooten@hotmail.com tel. 615930 of 06-17891557	
Opsporen en Redden (O&R)	Jos Wennemers, email: j.wennemers@home.nl , Centraal Meldpunt Percelen: QenR.IVN.Hellendoorn@gmail.com		tel: 06-39888343
Paddenstoelen	Gerard ten Have	gerardtenhave@hotmail.com	06-12434549
Planten	Marianne Verhoeven	marianneverhoeven@xs4all.nl 0548-625588 of 06-30876525	
Trolleys	vacant		
Vogels	Trees Westerink : externe contacten: Jan Brinkman:	c.westerink@planet.nl jbndal@gmail.com	06-42580244 06-10271699
Vrijwillig Natuurbeheer	Gerard Huis in 't Veld	famhuisintveld@hotmail.com	614445
Fotogroep	Ton Kappert en mobiel 06 - 28151298 Don Westerheijden	tonkappert52@gmail.com d.f.westerheijden@gmail.com	610237
Reptielen en amfibieën	André Marissen	andremarissen@hotmail.com	617736
<u>Overige activiteiten</u>			
CNME	Steffie Vlugter donderdagmiddag geopend. cnmehellendoorn@gmail.com		06-10420954
Publiciteit	Anny Alferink	annyalferink@gmail.com	610237
Facebook	Marijke Hegeman—Schipppers	hegeman.schippers@home.nl	
Website	www.ivn.nl/afdeling/hellendoorn-nijverdal Webmaster Ton Kappert	tonkappert52@gmail.com	610237
<u>Vertrouwenspersonen</u>			
Anny Alferink	annyalferink@gmail.com		610237
Gerard Huis in 't Veld	famhuisintveld@hotmail.com		614445

ZONNEBELD
Duurzaam groen sinds 1977

verrassend
COMPLEET
IN duurzaam GROEN

WWW.ZONNEBELD.NL
GROENCENTRUM

Boomcaweg 92 T 0548-612513
7442 BL Nijverdal E info@zonnebeld.nl

**OOK VOOR AL UW
BERG EN WANDEL
SCHOENEN**

WWW.LEFERINK-SCHOENEN.NL

Meijerink groene diensten

- Boomverzorging
- Landschapsonderhoud
- Houthandel
- Ongediertebestrijding
- Natuurexcursies

John Meijerink 06-15872046

EP: Nijverdal
ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Multimedia - Wassen & Drogen - Koelen & Vriezen
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Markt 7 - 7442 EC Nijverdal - Telefoon: (0548) 62 06 00 - Website: www.epnijverdal.nl

Wereldwinkel Nijverdal verkoopt originele cadeaus en heerlijke levensmiddelen uit andere culturen. Onze producten zijn gemaakt met respect voor mens en milieu. Omdat de producenten er een rechtvaardige prijs voor krijgen, kunnen ze een menswaardig bestaan opbouwen en zo helpen wij mee met de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, de opvolgers van de millenniumdoelen, een eind maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering.

Zie www.sdgnerland.nl

Wij nodigen de lezers van Spinsels van harte uit onze winkel te bezoeken

Het tonen van deze advertentie geeft u recht op 10% korting op non-food producten

Vereniging Wereldwinkel Nijverdal, Grotestraat 186, 7443 BR NIJVERDAL, Telefoon 0548 623783

schilderwerk binnen en buiten, behangen, glas plaatsen, houtrotreparaties/deelvervanging, kleuradvisering

Gerald Snellink

06-53186545

www.snellinkschilderwerken.nl

